

Hvordan finder vi vejen?

– Stednavne som vejviser til gamle vejforløb

Af Peder Gammeltoft

I slutningen af maj 1998 blev Nybro, et område mellem Varde og Outrup, med ét slag landkendt. Årsagen var at arkæologer fra Varde Museum havde fundet resterne af en bro. Fundet var sensationelt fordi tømmeret daterede broen helt tilbage til starten af vikingetiden, altså fra omkring år 800. Fundet blev gjort i forbindelse med etableringen af en ny gasledning fra Vesterhavet til naturgasbehandlingsanlægget i Nybro. Stedet ved Søvig Bæk blev udvalgt, ikke på grund af navnet, men fordi nogle gamle sognebeskrivelser omtalte fund af pæle på stedet (Politiken, d. 21. maj 1998, 2. sektion, s. 6). Fundet var jo sikkert heller ikke broen Nybro men snarest dens forløber, og den kender vi ikke navnet på.

Set fra et samfærdselshistorisk synspunkt var fundet af vikingetidsbroen vigtigt, idet den kunne give oplysninger om et ældgammelt vejforløb der indtil da var ukendt. Broens alder og dens størrelse, tre meter bred og over 50 meter lang, gjorde at man måtte til at skrive historiebøgerne om. Broen vidnede om at man både havde økonomien og de organisatoriske ressourcer til at anlægge en bro, at der var en vigtig vestjysk færdselsåre – og ikke blot den østjyske hærvej. Fundet af en arabisk mønt viste også at der måtte være tale om en vigtig handelsvej. Vi ved forholdsvis lidt om tidligere tiders vejforløb inden udskiftningen i de sidste årtier af 1700-tallet. Dels er der ingen detaljerede kort over Danmark fra før den tid og dels får udskiftning-

gen også radikale følger for veje og stiers forløb. Med omlægningerne i landbruget i forbindelse med udskiftningen omlægges veje ofte til at følge de nyopståede markskel. Derfor er arkæologiske udgravninger vores sikreste metode til at påvise tidligere tiders færdselsårer, men den er samtidig også ganske bekostelig.

En alternativ mulighed er at undersøge stednavnene og se om der i disse kan findes spor af tidligere tiders vejforløb. Formålet med denne artikel er at vise hvordan og i hvilket omfang stednavne kan anvendes til at finde nu forsvundne veje og vejforløb. Jeg skal i det følgende beskrive nogle ord i sproget og visse elementer i stednavnestoffet der er vejindikerende og samtidig forsøge at give et bud på hvor gamle disse navne er. Mit materiale vil jeg afgrænse til kun at omfatte Ribe amt, med enkelte forklarende eksempler fra andre dele af landet.

I danske stednavne indgår der mindst 20 forskellige ord for veje og vejforløb af enhver art. Derudover er der en 10-15 ord der indikerer et vejforløb uden direkte at beskrive det (Jørgensen 1979). Selvsagt kan jeg ikke komme ind på alle disse ord og navne, dels forekommer de ikke alle i Ribe Amt og dels er mange af mindre relevans.

Nogle ord for veje og vejforløb

Det vanlige ord i dansk for en færdselsåre i al almindelighed er vej. Dette ord har en så bred betydning at man med ordet ikke kan sige

noget om hvilken type vejstrækning vi har med at gøre. Vej findes i en lang række sammensatte ord, så som møllevej, adel(far)vej, landevej, korsvej, tværvej, hulvej, m.m. Både vej og ovennævnte sammensætninger på -vej findes i stednavne. I Ribe amt alene finder vi fx ordet adelvej anvendt som stednavn i både i det usammensatte Adelvej (Ansager s., Øster Horne h.) og det sammensatte Adelvejsvang (Vilslev s., Gørding h.). Adel i adelvej har ikke, som man kunne tro, noget med adelige at gøre. Adel betyder her 'det ypperste af sig art, hoved-' (EtymOrdb: 1), og adelvej betyder dermed 'hovedvej'. Ordet kender vi i dag i en udvikling af sideformen adelfarvej som alfarvej (Jørgensen 1979: 33). De resterende sammensætninger findes i større og mindre grad også i stednavne i Ribe amt. Ordet stræde, som også har sideformen strade i jysk,¹ betyder i dag en mindre gade i en by eller landsby, men oprindeligt har ordet også været anvendt om veje i åbent landskab (Jørgensen 1979: 39). Typen af færdselsåre som stræde oprindeligt har betegnet kan have været af en lidt smallere natur, men det vides ikke med sikkerhed. Formen strade genfinder vi sikkert i bebyggelsesnavnet Strat (Hunderup s., Gørding h.), hvorimod stræde muligvis indgår i et navn som Strædegård (Nr. Nebel s., Vester Horne h.). Desværre er hverken Strat eller Strædegård er kendt fra ældre kilder, men der kan næppe være tale om andet end strade/stræde i betydningen 'vej, landevej', jf. fx Strade i Ringkøbing amt (DS 17: 402.).

Af mere lokale vejforløb anvendes ofte betegnelserne forte (og fortov) 'lokalvej, driv- og kvægevej, m.m.' og drift, som bl.a. kan betyde 'drivvej',² som i sydvestjysk udtales henholdsvis fuut og drøwt. Disse ord indgår i utallige stednavne i Ribe Amt og betegner stort set altid små vejforløb anvendt til at drive kreaturer fra gård til græsning. Af eksempler kan bl.a.

nævnes marskengene Fortefenner i Farup sogn (Ribe h.) og Fædriften i Obbekær sogn (Ribe h.) samt æ Fædrøwt – Fædriften, som er navnet på ikke mindre end to lokaliteter på Vejers bys jorder (Ål sogn, Vester Horne h.). De fleste stednavne der indeholder ordene forte og drift er ordet næppe af synderlig høj alder. Dog er ordet forte belagt i sydvestjysk fra ca. 1440 (RO 54, 104f.) i formerne fortoff og fortæ. Uanset hvad er disse ord vigtige i vores søgen efter tidligere vejforløb, idet de kan hjælpe med til at danne et billede af vejes beliggenhed og funktion på sogne og landsbyplan.

Nogle ord der betegner vejes passage i uvejsomt terræn

Selvom de fleste gamle veje prøver at holde sig i farbart terræn, kommer der altid en forhindring på et eller andet tidspunkt. Det kan enten være en å der skal krydses, en mose der skal passeres, eller måske en fjord. I sådanne tilfælde har der normalt været tre muligheder. Enten kunne man bygge sig en bro så man kunne komme tørskoet over, eller også kunne man finde et tilpas grundt sted at vade over. Til længere stræk over åbent vand kunne man også lade sig færge over. Især findes der talrige ord for broer og vadesteder, så som bro, fæl, spang, stenkiste, vad, vejle og vase. Disse ord angiver som ikke direkte vejforløb, men de angiver at en vej passerer eller har passeret over lokaliteten. De fleste af de ovennævnte ord genfindes i vore stednavne, måske bort set fra ordet stenkiste 'bro bygget af sten' som af en eller anden grund aldrig er blevet taget i brug i navne. Man kan til tider se ordet brugt på kort, men i så fald kun anvendt som betegnelse for stenbyggede broer. Det almindeligste ord for sådanne fænomener er bro. Ordet betegner en konstruktion der enten sikrer en sikker og jævn krydsning af et vådområde (især vand-

Spør af gammel vej over heden i Vester Aastrup i Aastrup Sogn. Foto: Vagn Pedersen.

løb) eller en konstruktion der sikrer en vej i vanskeligt terræn. Ligesom vej findes dette sammensat til former som bulbro 'plankebro', fjællebro 'bræddebro', spangebro 'plankebro', stenbro 'bro konstrueret af sten' eller evt. 'stenbelægning på vej', stokkebro 'bro konstrueret af stokke'. Ord som stenbro og stokkebro betegner ikke nødvendigvis broer over vandløb, men kan ligeså vel betegne en sten- eller stokkebelagt strækning igennem blødt terræn. I et marknavn som fx Stenbro Tægt (MK 1785 Steenbroe Tægt) på Sig bys jorder (Sig s., Øster Horne h.), med agerens beliggenhed væk fra vandløb, kan betydningen meget vel være 'stenbelagt vej' i stedet for 'stenbygget bro', så man må være på vagt overfor sammensætninger på -bro der har paralleller i det almene ordstof. Ellers forekommer bro både som første led og som sidste led meget tidligt i stednavne i Ribe amt, som fx det nu for-

svundne Brosted (ca. 1404 RO 54 Broosteth) i Janderup Enge, Janderup s., Vester Horne h., og Broeng (19/1 1521 GJT 54 Broendhe) i Ål sogn, Vester Horne h. samt Skanelbro (ca. 1318 RO 105 Scanbro) i Øster Vested, Ribe Domkirkes landsogn.

Spang synes at betegne en gangbro eller en bro af mere ydmyg størrelse over et vandløb. Ordet forekommer ligesom bro ofte i stednavne, og både som førsteled og sidsteled i stednavne. På originaltegningen til Videnskabernes Selskabs kort står et Spanghøj (VSKOrig 1798-1800 Spanghøj, VSKOrig 1805 Spanghøj) opført i Nybro på hver side af Søvig Bæk. Begge navne ligger ved et smalt vejforløb der synes at skulle have krydset åen lige der hvor den føromtalte vikingetidsbro ved Nybro blev fundet i 1998. Jeg siger hermed ikke at vikingetidsbroen har noget med navnet Spanghøj at gøre, men det kan være

at vejføringen hvori vikingetidsbroen tog del var blevet videreført i en mere ydmyg udgave, som gangsti eller lignende, langt op i tiden. Ellers indgår ordet spang også som efterled i stednavne, bl.a. i navnet landsbynavnet Kokspang (1446 ÆDA II.383 Kock spangby, Kockspang mølle) i Hostrup s., Skads h.

Beslægtet med bro er også ordet vase, som betegner et overfartssted i moser og enge hvor passagen er blevet gjort sikker med opfyld af sten eller risknipper. Ordet er usædvanligt almindeligt forekommende i matriklen af 1683 og på udstykningskort fra 1780'erne og frem. Hér betegner de lokale vejstrækninger gennem fugtigt terræn der sikkert har været anvendt af landsbyen og efter udskiftningen af den enkelte bonde på stedet. Naturligvis forekommer ordet også i nogle af områdets stednavne, hvoraf jeg blot vil nævne en af de mest kendte i dag, nemlig Kongensvase Bro fra Lindknud s., Malt h.

Hvor et vandløb var tilpas grundt, gav det oftest bedre mening at anlægge et vadested i stedet for en bro. At et vadested ofte var et bedre alternativ til en bro ses ud af de ganske mange tidligt belagte stednavne i Ribe amt indeholdende bl.a. ordene fæl, vad og vejle. Af disse er ordet fæl, som også findes i formen fal, af speciel betydning. Ordet går tilbage til gammeldansk *fætil og *fatul, begge betydende 'vadested', men er kun kendt fra de vestjyske dialekter hvor ordet anvendes om et vadested i almindelighed,⁹ og synes at have fundet nogen anvendelse i vestjyske stednavne, hvoraf det mest kendte, Falen, ligger i Sønder Bork sogn i Ringkøbing amt. Et vandløb med samme navn findes lidt syd for i Ribe amt (DSÅ 2.68f.). Vest for Kærup i Janderup sogn, Vester Horne h., løber bækken Falen, udtalt lokalt æ Fahl, som må have taget navn efter selve vadestedet over åen. Ellers er vad og vejle de vanligste ord for et vadested, om end vejle i dag også kan betyde

et større lavvandet område og ikke nødvendigvis angive at stedet er et vadested fra gammelt af. Vad er nok det færdselsindikerende ord der forekommer oftest i stednavne i Ribe amt. Blandt de ældst belagte navne er navnene på et par vadesteder ved Kongeåen i Folding eller Føvling s., Malt h., nemlig Møgelvad (1309-22 RO 74 Myclæwath) og det usammensatte Vad (1309-22 RO 74f. Wath).

Hvad betyder et vejindicerende element i et stednavn?

Ordene beskrevet ovenfor findes, som vist, også i stednavne. I den korte gennemgang har jeg givet mere eller mindre tilfældige stednavneeksempler uden angivelse af stednavnets betydning. Det må dog understreges at det i princippet er vigtigt for både fastlæggelsen af stednavnets betydning og for identifikationen af vejforløbet om det vejindicerende element står som første eller sidste led i et stednavn. Hvis navnet er usammensat, som fx det ovennævnte Vad fra Malt herred, angiver navnet hvilken slags lokalitet vi har med at gøre, i dette tilfælde et vadested, men ellers angives der ingen bemærkelsesværdige træk ved lokaliteten. Ser vi derimod på navnet Møgelvad, Malt h., angives lokaliteten (et vadested) og den karakteriseres samtidig med tillægsordet møgel, 'stor'. Møgelvad betyder således 'Det store vadested'. Det der beskrives i navnet er altså selve vadestedet. I navnet Adelvejsvang i Vilsted sogn, Gørding h., derimod, angives lokaliteten som værende en vang, dvs. en mark, der karakteriseres med navneordet adelvej, 'hovedvej'. Betydningen af dette navn er således noget i retning af 'Marken ved hovedvejen', eller 'Marken hvor hovedvejen løber igennem' m.m. Det er i dette navn ikke selve hovedvejen der beskrives, men derimod en mark ved hovedvejen. Når det i grove træk gælder påvisningen af vejforløb, har det dog

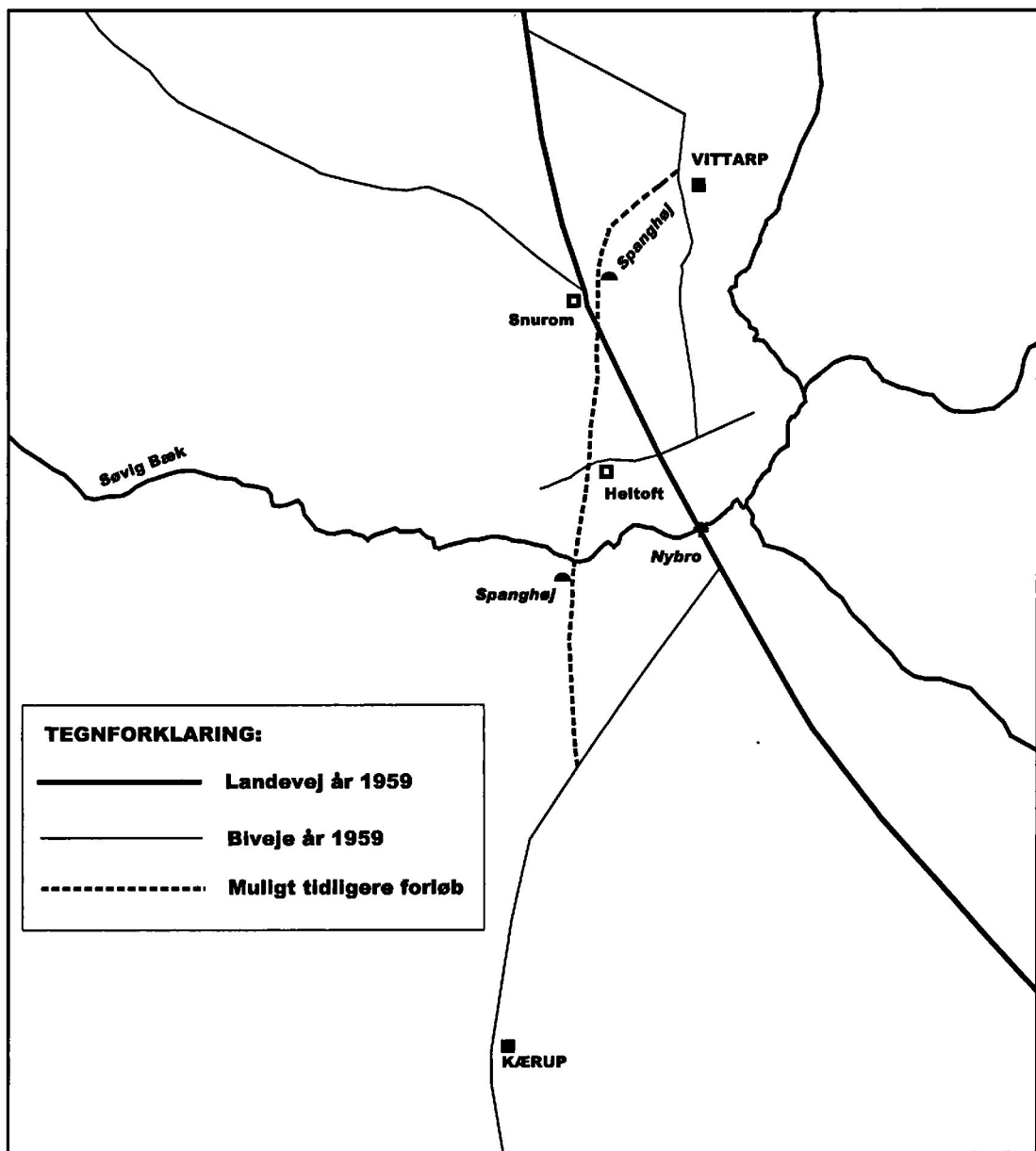
mindre betydning i hvilken stilling det vejindicerende led står i stednavnet; om det er vejforløbet selv der angives i stednavnet, eller en lokalitet der er beliggende tæt ved, så er vi under alle omstændigheder i nærheden af et vejforløb.

Eksemplet Nybro – Løse betragtninger

Hvorledes anvender man så stednavne i rekonstruktionen af tidligere tiders vejforløb? Først og fremmest skal man være opmærksom på at stednavne i sig selv ikke kan anvendes til at rekonstruere vore gamle vejnet. Antallet af stednavne er simpelt hen for magert til andet end punktvis at angive vejføringer. Stednavne må derfor anvendes som del af et større materiale, så som historiske beskrivelser, ældre kortmateriale (dvs. kort fra før udskiftningen), flyfoto og arkæologiske vidnesbyrd, m.m. Dog har stednavne den fordel at de er sproglige vidnesbyrd på en tidligere tilstand, en tilstand der ikke nødvendigvis længere eksisterer. Derfor kan man gennem stednavne indkredse hvor man kan søge efter gamle veje.

Hvis vi vender tilbage til udgangspunktet for denne artikel, Nybro, så blev der fundet en bro fra tidlig vikingetid her. Denne bro har nok haft et navn oprindeligt, men det kendes ikke længere. Kigger vi lidt på stednavnematerialet for området, finder vi tre navne der angiver vejes passage i uvejsomt terræn, nemlig: 1) selve områdenavnet Nybro, 2) et Spanghøj øst for Snurom samt 3) et Spanghøj umiddelbart syd for Søvig Bæk, faktisk lige ud for hvor vikingetidsbroen ligger (jf. de kursiverede stednavneformer på Illustrationen). Isoleret set viser mindst to af disse stednavne (nr. 1 og 3) at Søvig Bæk på et eller flere tidspunkter i historien har kunnet krydses på hhv. en bro og en gangbro (et spang). Spanghøj ved Snurom (nr. 2) udgør et lidt større problem. Navnets betydning er noget i retning af »Højen ved gangbroen«, men der er

ingen å eller vådområde i umiddelbar nærhed af højen hvor man kan tænke sig at der har været behov for en gangbro. Problemet løses delvis ved at inddragelse en af originaltegnningerne til Videnskabernes Selskabs kort tegnet i perioden 1798-1800. På dette meget detaljerede kort løber et vejforløb fra Vittarp by ned forbi Heltoft ned mod Søvig Bæk. Dette vejforløb har jeg forsøgt at kortlægge på illustrationen hvor det er markeret med stiplede linie. Kortet slutter umiddelbart før Søvig Bæk. Der findes et kort over Søvig Bæk og området syd for, men det er af lidt senere dato og langt fra så detaljeret og der findes ingen indikation af hvor vejforløbet fra nord for bækken løber hen. Det stiplede forløb fra syd for bækken til vejen til Kærup er derfor mere eller mindre tilfældigt afsat. Det nordlige Spanghøj ligger på dette vejforløb og det sydlige Spanghøj har sandsynligvis også gjort det, om end det ikke kan bevises fuldt ud. Det nordlige Spanghøj må derfor have fungeret som pejlemærke for Vittarp-folk der skulle over spanget ved Søvig Bæk, og højen ligger da også på noget nær det højeste punkt på vejen mellem Vittarp og Søvig Bæk. Vejforløbet har nok ikke haft nogen synderlig høj status ved den første detaljerede nedtegnning omkring år 1800, hvilket ordet spang i de relaterede stednavne også hentyder til. Der har næppe været tale om mere end en sti med et gangbræt til forcering af bækken – en sti der har været den mest direkte vej mellem Vittarp i Outrup sogn og Kærup i Janderup sogn. I matriklen af 1683 ligger Søvig, Heltoft faktisk under Janderup sogn, og halvdel af gårdene i Vittarp ejedes af Søviggård. Beboerne på hver side af Søvig Bæk må derfor have haft meget kontakt med hinanden, i det mindste på 1600-tallet, og derfor har der nok været et behov for at have et vestligere og mere direkte vejforløb end via Nybro. Ved udskiftningen i slutningen af 1700-tallet havde

Søvigård og Heltoft derimod bevæget sig ind under Outrup sogn og det at det spangvejen opgives omkring på samme tid kan evt. ses som et tegn på at kommunikationsbehovet mellem Vittarp og Kærup nu var mindre væsentligt.

Det besynderlige i dette vejforløb er egentlig ikke at det har eksisteret, men derimod at det synes at krydse nogenlunde hvor vikingetidsbroen blev fundet. Der kan kun gisnes om hvorfor, men det ville være nærliggende at se stien som den sidste udnyttelse af den heden-gangne landevej i lokalt regi. Man har således udnyttet et allerede eksisterende vejforløb og så lige tilføjet en nødtørfvig overgangsform ved bækken i form af et gangbræt. Jeg skal dog understrege at det ligeså vel kan bero på en tilfældighed at vi har et sammenfald mellem en lokalitet af arkæologisk værdi og så et vejforløb kendt langt senere. Hvis der er et sammenfald, må man regne med at vejforløbet skal have eksisteret i hen ved 1000 år. Måske ligger landskabet således at det er det mest hensigtsmæssige sted at anlægge en vej lige netop med det forløb. Som modargument for at stien fra Vittarp til Kærup er sent anlagt kan man anføre at stien virker noget overflødig når man allerede har en landevej der, via sideveje, kan fragte én fra Vittarp til Kærup lige så hurtigt, hvis ikke hurtigere!

Indtil videre har jeg kun omtalt Nybro ganske flygtigt. Broens alder er ukendt, iflg. H.K. Kristensen er det nævnt første gang i 1644 (Kristensen 1933-35: 382), men nogen egentlig bro er der næppe på dette tidspunkt, i alt fald hvis man skal fæste lid til herredsfogedens klage i 1770 over færdselsforholdene over Nybro, hvor han:

»... ofte baade Vinter og Sommer har været forlegen med at komme over samme Vad med Hest og Vogn og har maattet køre lange Omveje, Thi om jeg end, som jeg ej er pligtig, passerede til

Fods over Gangspangen, der findes over Strømmen, næsten _ Mil til det Sted hvor Tinget nu holdes, saa er dog ingen Huse paa 3 Fjerdingsvej sønden Vadet, hvor jeg kunde sætte min Hest og Vogn. Derimod er der baade Huse og Gaarde tæt norden Vadet, hvor tingsøgende nord fra kunde sætte deres Heste« (gengivet efter Kristensen 1933-35: 88).

Klageskriftet anfører helt tydeligt at Nybro ikke er mere end blot et vadested. Der nævnes også et spang, men det er ikke helt klart om der menes spanget lidt vest for det nuværende Nybro ved de ovennævnte Spanghøje, eller om der er tale om et spang ved selve Nybro Vad. Det antydes i forklaringen at det må dreje sig om et spang ved selve Nybro Vad, idet Kærup ligger langt mindre end 3 fjerdingvej syd for spanget, hvorimod landevejen til over Nybro til Varde dengang stort set gik igennem ubeboet hede. Et år tidligere, i 1769, nævner Pontoppidan derimod i beskrivelsen over Outrup sogn i Danske Atlas at Nybro hedder sådan på grund af broen over vadestedet.⁴ H.K. Kristensen mener navnet går tilbage til middelalderen hvor den vestjyske Hærvej skulle være gået herover. Jeg er ganske enig med H.K. Kristensen i vurderingen af navnets alder – det må alt andet lige være ganske alderdommeligt. Selve navnet, som er en sammensætning af tillægsordet ny med bro, indikerer at denne bro er kommet efter en anden, ældre bro. Spørgsmålet er: Hvilken bro? Det kan ikke vides med sikkerhed, men siden der har eksisteret en bro lidt vest for den nuværende Nybro bro, er det nærliggende at tænke sig at det er denne bro den ny bro skal afløse. Hvis det er tilfældet, må navnet Nybro være dannet mens lokalbefolkningen stadigvæk havde kendskab til vikingetidsbroen, enten rent fysisk, eller gennem sogn derom. Vikingetidsbroen var åbenbart ret kort-

livet og gik ud af brug omkring midten af vikingetiden. Nybro må derfor være dannet omkring samme tid, dvs. fra ca. midten til slutningen af vikingetiden. Når man tænker på hvor omkostningskrævende det var at vedligeholde en bro, er der ikke noget at sige til at Nybro i dårligere tider blev reduceret til et vadested.

Det at finde en forsvundet vej kan være et nok så møjsommeligt arbejde. Man kan som regel ikke finde den ved blot at se i landskabet eller ved at studere flyfoto, eller lignende. Hvis vejen skal findes og kortlægges på ny, må man gøre brug af alle forhåndenværende kilder til vor fortid. Jeg håber at have vist at man ved at kigge lidt nøjere på de stednavne vi bruger og anvender til daglig kan bidrage til at finde gamle vejforløb. Stednavne udgør et fint supplement til historiske kilder og arkæologiske udgravninger i vor søgen efter viden om fortiden. Hvis man støder på et stednavn der indeholder et ord for vej, bro eller en form for vadested hvor der i dag ikke er vej, så er det et godt tegn på at der nok har været vej forbi engang i tiden. Kigger man nærmere efter kan man måske finde en lavning eller et spor i landskabet der viser vejen. Måske viser en stribe i kornet den gamle vej, eller man kan se den som en skygge på et luftfoto. Prøv og kig dig omkring, måske finder du en gammel vej mellem to landsbyer, hvem ved?

Kilder

DAtl = Erich Pontoppidan, Den danske Atlas, I-VIII. (København, 1763-81).
 DS = Danmarks stednavne, bd. 1 ff., udg. af Stednavneudvalget (Institut for Navneforskning). (København, 1922, ff.)
 DSÅ = John Kousgård Sørensen, Danske sø- og ånavne, 1-8. (København, 1968-1996)
 EtymOrdb = Niels Åge Nielsen, Dansk etymologisk ordbog, 2. udg. (København, 1969).
 Feilberg = Bidrag til en ordbog over jyske almuesmål, af

H.F. Feilberg, I-IV. (København, 1886-1914).

GjT = Gamle jyske Tingsvidner. Udg. af Oluf Nielsen. (København, 1882).

Hald, Kristian, Vore stednavne. (København 1965).

Jørgensen, Bent, Stednavne og samfærdselshistorie. (København 1979).

Jørgensen, Bent, Stednavneordbog. (København 1994).

Nielsen, H.K., Ovtrup Sogn i Vester Horne Herred. Udgivet af Historisk Udvalg for Ovtrup Sogn. (Varde, 1933-35).

MK = Matrikelkort (udskiftningskort). Kort- og Matrikelstyrelsen, København.

RO = Ribe Oldemoder (Avia Ripensis). Udg. ved O. Nielsen. (København, 1867).

ÆDA = De ældste danske Archivregistraturer I-V, udg. af T.A.Becker m.fl. (København, 1854-1910).

Noter

1. *Stræde* og *strade* er låneord i dansk, ultimativt fra latin (*via*) *strāta* 'brolagt (vej)'. Forskellen mellem de to ord skyldes at de er indlånt gennem forskellige sprog. *Stræde* er indlånt fra oldengelsk *stræt* (som i moderne engelsk *street*) eller oldfrisisk *strēte*, hvorimod den særlige form *strade* er kommet til os gennem den plattyske variant *strāte*. Ordene *stræde* og *strade* er muligvis indlånt så tidligt som i vikingetiden, men måske nok snarest fra tidlig middelalder.
2. *Drift* kan ifølge Feilbergs ordbog også betyde: 1) forårsarbejdet og dets sædetider, 2) gårdens eller markens drift, 3) en flok der drives, 4) fart i arbejdet, 5) fællesmark hvor kvæget drives ud og græsse, 6) drivevej med gærder på begge sider, for at kreaturerne ikke skulle kunne undvige. Man må antage at især også mulighed 5 kan indgå i en række stednavne.
3. I teksten betegner * foran en ord- eller navneform at den pågældende form er (re)konstrueret
4. DAtl 1769, s 700, i fodnoten: "*Nybroe* heder saa af Broen over Vadstedet".

Peder Gammeltoft. Født 1971. Saabyesvej 4, 1.th, 2100 København Ø. Lektor ved Afdeling for Navneforskning, Nordisk Forskningsinstitut, Københavns Universitet. Har udgivet bogen The place-name element bólstaðr in the North Atlantic area (København 2001) samt artikler om stednavneforskning i bl.a. tidsskrifterne Fra Ribe Amt, Målting, Nomina, Norma-Rapporter og Northern Studies.